

ЖОРЖ КУРТЛІН.

В домашнім затишю

— або —

Примірне подружжа

Сміховинка в 1-ій дії.

Переклав **Михайло Ценевенко.**

З друкарні „Свободи”, 83 Grand Street,
Jersey City, N. J.
diasporiana.org.ua

ЖОРЖ КУРТЛІН.

В домашнім затишю

— або —

Примірне подружжа

Сміховинка в 1-ій дії.

Переклав **Михайло Ценевенко.**

Ціна 20 центів.

З друкарні „Свобода”, 83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ОСОБИ:

Пан Рілєт

Буленгрен

Іого жінка

Феліція, покоївка Буленгренів

Діється в Парижі. — Час теперішній.

СЦЕНЕРІЯ: Міщанська умебльована хата.

ПЕРША ЯВА.

Рілєт і Феліція.

Рілєт (впроваджений Феліцією): Ці панство Буленгрени, що я їх недавно стрінув у панства Діклю, мабуть, чудові люди. Просили заходити деколи до них на скляночку чаю. І мені здається, що в їх товаристві почуватися-му знаменито.

Феліція: Добродій будуть такі добрі сісти на хвилиночку... повідомлю моїх панів, що ви прийшли.

Рілєт: Дякую дуже. Але...

Феліція: Прошу?

Рілєт: Як називаєшся гаркенька дитинко?

Феліція: Називаюся Феліція. А ви, пане? О, я не питаюся з цікавости, хочу лише знати, кого маю заповісти.

Рілєт: А правда! Називаюся Рілєт.

Феліція (весело): Рілєт?*)

Рілєт: Рілєт! Може вам не подобається мое назвище?

*) Рілєт — стільки що рибка, сардинка.

Феліція: Е, щось! Я вже гірші звідомляла. Так прим., мали ми сусіда, що звався Ратиця.

Рілєт: Так? Отже прошу повідоміть пана і паню Буленґрен про мій прихід.

Феліція: В цю мить! (Хоче відійти).

Рілєт: Ні, заждіть іще хвилиночку. Хочу щось вас спитатися. (Бере її за підборідок). Правда, ви не лише гарна дівчина?

Феліція (смерненько): Ах...

Рілєт: Ви також дуже розумна.

Феліція: Ах...

Рілєт: Здається мені, я і про себе можу сказати, що я не дурень.

Феліція: Ах... Даруйте, але я думала про що інше.

Рілєт: Гадаю, ми обое порозуміємося. Чи ви вже довго тут на службі.

Феліція: Небаром буде два роки.

Рілєт: Знаменито! Ви якраз ця жінка, якої мені треба.

Феліція: Хочете оженитися зі мною?

Рілєт: Не вдавайте такої дурної. Не в тому річ.

Феліція: Прошу не гніватися. Чоловік може помилитися.

Рілєт: Феліціє, слухайте добре, а передусім відповідайте мені на питання як яlossenя. Коли скажете неправду, мій мізильний палець зрадить мені це. Колиж будете отверті, дістанете сорок су.

Феліція: Це за багато!

Рілєт: Не шкодить. Дам їх вам.

Феліція: Отже прошу питати!

Рілєт: Отже, так зовсім між нами: чи пан і пані Буленгрен милі люде?

Феліція: Мені так здається — ще й які!

Рілєт: І я був би заложився! Тай прості собі люде, правда?

Феліція: Простійшими вже годі бути.

Рілєт: І певно трохи обмежені?

Феліція: Трохи за багато.

Рілєт: Чудово! І правда: дуже добре подружжа?

Феліція: Добре? Ну-ну, ще й яке! Деколи то й мені аж неприємно. Я ніколи ще не чула суперечки! Пан і пані Буленгрен усе одної думки пара горличок.

Рілєт: Ну і гарно. Признаюся, що мое прочуття знову не обмануло мене. Почуватися-му тут дуже добре. Ось тобі два франки, моя кіточко.

Феліція: А чи позволять вам на це ваші обставини?

Рілєт: О, самособою.

Феліція: Коли так, то гарненько дякую.

Рілєт (дуже панським тоном): Дурниця. Ніколи не жалував я менше грошей. Вітай-же мені спокійний, тихий куточку, мирне пристановище! Відтепер могти-му відвідувати тебе тричі на тиждень, щоби посидіти при огнищі, яке мене ніщо не буде коштувати. На приемній балачці ходити-муть мені вечори — вечори уприємні скланочкою чаю, що також ніщо не буде коштувати мене, хіба стільки труду

що піднести його до уст. Ах, що за вигляди, давно мріяна мрія! Що за гарна будучина осміхається бідному самітному парібкові, який вже чує, що наближається старість, болючо відчуває, що прийшла хвиля відречення. Що може бути кращого, як перебувати у гостинній хаті других. (Тимчасом Феліція робить долонею фризієрський рух по лиці, а ніс держить між великим і вказуючим пальцем. Рілєт обертається до неї, вона зараз же перериває цю міміку). Бачиш, моя люба дитинко, чим чоловік старший, тим більше пізнає суєту життя. Що це таке роскіш життя? Пустий звук. Що приязнь? Мана. Ви скажете, що каварняне життя для старого парубка має неодну принаду — але скільких неприємностей приносить воно зі собою. На довше то і воно одноманітнє, потім приходять літа, коли...

Феліція: Ох!

Рілєт: Що такого?

Феліція: Я забула замкнути водопровід.

Рілєт: Гусонько, буде там гарно.

Феліція: А тепер мерцій туди і заваром сповіщу про ваш прихід. (Відходить).

ДРУГА ЯВА.

Рілєт сам.

Рілєт: Памяти в неї немає, але розум! Ця дитина подобається мені вельми, зрештою і мешкання також. (Розглядається). По міщанськи уладжене, але вигідне. Вікна і двері

рі замикаються автоматично... Комин дує, наче труба... (Згинається до комина й паде на фотель). Рілете, коханий хлопче, ти, здається, найшов потрібних тобі інвалідів. Тут почуватимешся наче в шампанській купелі. Гратуюю. (Наслухує). Мабуть пан і пані Буленгрен.

ТРЕТЬЯ ЯВА.

Рілєт і Буленгрени.

Рілєт: Пане Буленгрен, ласкова пані, найнизший слуга!

Буленгрен: О, добрий день, пане Рілєт!

Пані Б.: Дуже гарно, що ви заглянули до нас.

Буленгрен: Приходите в саму пору.

Рілєт: Ах!

Пані Б.: Приходите, наче на заклик!

Рілєт: Я дуже радий.

Пані Б.: Скажіть мені, пане Рілєт...

Рілєт: Ласкова пані...

Буленгрен (тягне його до себе за ліве рамя): Даруйте, я перший.

Пані Б. (тягне його за праве рамя): Ні, я!

Буленгрен: Ні!

Пані Б.: Не слухайте його, пане Рілєт, мій муж говорить дурниці.

Буленгрен: Лише дурниці?

Пані Б.: Так, лише дурниці!

Буленгрен: Ти зараз видивишся, ти! Дам тобі кілька порядних позаушників, навчу тебе чесності. Що за людина!

Пані Б.: Підлий!

Буленгрен: Що ти сказала?

Пані Б.: „Підлий” сказала я.

Буленгрен: То нечуване! Тай ще до цього робиш прикости добродієві. Чи пустиш його в цюж мить!

Пані Б.: Радше ти пусти його.

Буленгрен: Ні, ти!

Пані Б.: Ні!

Рілєт (його шарпають на всі боки): Ох!

Пані Б.: Чуєш, він уже жаліється!

Рілєт: Прошу дарувати, але я бачу, що ви зайняті, тож не хочу наприкрюватися.

Буленгрен: Ні, зовсім ні.

Пані Б.: Ні трішки.

Буленгрен: Противно.

Рілєт: Та мені таки здається, що хвиля...

Буленгрен: Зовсім противно, кажу вам.
(Підсуває йому крісло). Прошу, сідайте.

Пані Б. (робить тесаме): Ось так, сідайте.

Рілєт: Спасибі.

Буленгрен: Ні, там ні; Тут!

Рілєт: Щиро дякую.

Пані Б.: Ні, на тамто крісло ні; на отсе!

Буленгрен: Ні!

Пані Б.: Так!

Буленгрен: Ні!

Пані Б.: Так!

Буленгрен Чи це ще довго тривати-ме?
Оставиш вкінці пана Рілєта в спокою?!

Рілєт: Дійсно, пані Руленгрен, я в розпуші...

Пані Б.: А то чому?!

Буленгрен: Ти тут нічого не маєш до говорення.

Буленгрен і пані Б. (рівночасно): Сідайте!

Пані Б. (якій вдалося підсунути Рілєтowi крісло під нього): Ось!

Буленгрен (кадається до нього): На це ні, кажу вам. (Одним скорим рухом забирає крісло, яке його жінка поклада була за Рілєтом. Рілєт хотів саме сісти на нього — паде на взнак).

Пані Б. (з тріумфом): Бачиш, це твоя робота! (Цілу слідучу яву повторює пані Б. вперто, преспокійно і холоднокровно): Дурень! Дурень!

Буленгрен (обурений): Це тільки твоя вина! Твоя і тільки твоя! Чому ти завзялася присилувати його сісти на крісло, яке йому було противне? Було би тобі тепер приємно, колиб він так собі голову розбив? Дурень? Хіба ти! Що за страшна жінка! Мілій Боже, чому саме мені мусіла вона перебігти дорогу! (До Рілєта): Сподіюся, ви не потовклися?

Рілєт (потирається мелянхолійно по штанах): От, так трошки, що не оплатиться й згадувати.

Буленгрен: Дуже мене тішить. Сідайте біля ватри.

Рілєт (на боці): Ні, я не повинен був приходити.

Пані Б. (запопадливо): Візьміть може отсю подушку під ноги?

Рілєт: Дякую дуже, ви за ласкаві.

Буленгрен (його зачинає лютити вже услужливість жінки — підсуває другу подушку під першу): Возьміть радше ще й отсю.

Рілєт: Дуже вдячний!

Пані Б.: Ще й отсю! (Підсуває третю подушку під дві попередні).

Рілєт: Даруйте...

Буленгрен (несе ще одну подушку): І ще отсю!

Рілєт: Hi!

Пані Б.: Тай ще цей стільчик.

Рілєт (коліна сягають йому до очей): Майте милосерде!

Буленгрен: А! оставиць ти нас в спокою з твоїм стільчиком! (Як не свій копає ногою в купу подушок, накопичену під ногами Рілєта. Подушки падуть, за ними паде крісло, а з ним і Рілєт). Нудиш пана Рілєта!

Рілєт (ноги і руки в воздухі): Цього не видержу!

Пані Б.: Приводиш його до розпуки.

Буленгрен (дуже гостро): Досить! тепер мовчи!

Пані Б.: Мовчати-му, коли мені схочеться!

Буленгрен: Коли тобі схочеться?

Пані Б.: Так, коли мені схочеться!

Буленгрен: ...Боже!

Пані Б.: А тепер, як бачиш, мені не хочеться.

Буленгрен: Цього вже занадто, ти підла!

Пані Б.: Ти цапе!

Буленгрен: Шумовино!

Пані Б.: Злодію!

Буленгрен: І це життя?!

Пані Б.: Ти можеш жалуватися?! (До Рілєта): Лінтяй найгіршого сорта, навіть пальцем не ворухне, пропиває мої гроші, марнує ощадності моого бідного старенького батька!

Буленгрен (з радості, як не свій): А, твій гарненький батечко! (До Рілєта): Десять літ сидів в домі поправи за фальшування векслів!

Бані Б.: Всетаки не наложили йому кафана безпеченоства за підлюдження і підбурювання гірників, як матері одного ідіота!

Буленгрен: Чуєте її!

Рілєт: Чи завважали ви, як на дворі дивно позимніло від чотирнацяти днів?

Буленгрен (до жінки): Не змушуй мене, щоби я виявив з якого багна витягнув тебе.

Пані Б.: Витягнув? Цього вже занадто. Я дійсно рада би почути, хто кого „витягнув”!

Буленгрен: Ернестино!

Пані Б. (грізно): Мовчи, або розкажу все!

Буленгрен (як не свій): Ах! ах! ах!

Рілєт (рад би дуже помогти): Добродійка кажуть правду; успокійтесь.

Буленгрен (зривається): Правду?

Рілєт (мило й з осміхом): Певно!

Буленгрен: Правду?!

Рілєт: Алеж...

Буленгрен: Правду! Ах!.. Мій любий пане Рілєт, отже ви вперлися, щоби я вас викинув за двері.

Рілєт: Противно! Я прошу вас навіть, щоби ви щось подібного не робили.

Буленгрен: Мушу сконстатувати це зовсім виразно: За весь час чув я дурниці не одного дурня, але ви перевисшаєте все що я досі чув. Хай згину тут на місці, коли я вже чув коли подібні дурниці.

Рілєт: Даруйте...

Буленгрен: Правду!

Рілєт: Позвольте мені...

Буленгрен: Правду!

Рілєт: Алеж вислухайте мене...

Буленгрен (наче божевільний): Палицю, палицю принесіть мені! Хай вигаратаю цього Рілєта, бо і моя терпеливість має граници! Цього вже трохи за багато! Така підла! Ця злодійська дочка, що хоче обікрасти мене до останнього цента та ще за дурня мати мене, що приводить мене до божевілля, ця людина говорить правду! Підла пе мою кров, єсть мої лехки, мій мозок, мої уста, мої внутренності, мої ноги,

мою утробу — ця людоїдка говорить правду!

Рілєт: Прошу вас...

Пані Б.: Не зважайте на нього, він божевільний!

Буленгрен: Правду! Кажете, що вона говорить правду, белендичете не роздумавши, як старий баран! Так, так і ви!

Рілєт (досить сухо): За ласково!

Буленгрен: Але колиби ви були на моюму місці, то ви змінили би свій погляд. Так, хотів би я бачити, як би то вас приводив хто до розпуки від 1. січня аж до Маланки.

Рілєт: Прошу вас, успокійтесь!

Буленгрен (запановує над собою): Я як не свій і вже не знаю, що говорю.

Пані Б.: Він якраз відповідний для кафана безпеченства.

Буленгрен: Відповідний для кафана безпеченства — ти підла! Ти чираку моого життя! (Вхопив Рілєта за гузик й шарпає його). Алеж любий друже, навіть страву затроює вона мені трійкою на щурі, щоби набавити мене жалудкових корчів. (Гузик відривається).

Пані Б.: Що за брехун! (Вхопила Рілєта за другий гузик, цей відривається як і перший). Він, він впихає корок у фляшку, щоби вино зробити неможливим до пиття.

Буленгрен: Брехунко!

Пані Б.: Я брешу — зараз побачимо. (Відходить).

ЧЕТВЕРТА ЯВА.

Буленгрен і Рілєт.

Буленгрен: Слава Богу, що вже забралася! О, щоби я лише тебе більше не бачив, ані щоби не чув нічого про тебе!

Рілєт (на боці): Що це за люди! Пора мені зіратися відсіля!

Буленгрен (підходить до нього): Пане Рілєт!

Рілєт: Прошу дуже!

Буленгрен: Мушу оправдатися перед вами: перед хвилею в пожалування гідній люті, не обійшовся я з вами як слід.

Рілєт (вдає здивованого): Колиж це? Коли?

Буленгрен: Щойно тепер, ось тут.

Рілєт: Не знаю, що ви думаете. Противно, ви були незвичайно ввічливі і я глибоко зворушений цим, як ви гарно приняли мене. — Бувайте здорові.

Буленгрен: Що? так скоро?

Рілєт. На жаль. Мушу йти в дуже важній справі, мушу попращатися з вами.

Буленгрен: Жартуєте.

Рілєт: Зовсім ні.

Буленгрен: Ну, але випете бодай щось трошка...

Рілєт: О, ні.

Буленгрен: Так, так, не розійдемося, без скляночки вина на знак доброї приязни. (Рух Рілета). Не будьте такі невмолимі, обиджаєте мене. (Дзвонить). Инакше мушу

вірити, що щось чуєте до мене. (До Феліції, що саме ввійшла). Принесіть фляшку секту.

Феліція: Добре, прошу пана. (Відходить).

Рілєт (готов уступити): Ну, добре.

Буленгрес (врадуваний): Ах!

Рілєт: Приймаю запрошення, щоби вас не обидити. Але прошу, не мішайте мене в ваші спори. Вони мене не цікавлять і приводять мене в дуже прикре положення, не згадую вже моїх гузиків, які також терплять на цьому, і членів моого тіла, які також зле виходять на цьому.

Буленгрен: Гаразд.

Рілєт (подає йому руку): Згода!

Буленгрен (прибиває): Згода!

Рілєт: Коли так, то сідаймо. (Кожен бере крісло; сідають біля себе й дивляться один на одного хвилину й осміхаються, вкінці):

Буленгрен (мило): Мій любий пане Рілєт, мені здається, що ми будемо ще нерозлучними приятелями.

Рілєт: Це зовсім моя думка!

Буленгрен: Ви мені дуже сподобалися. (Дискретний рух Рілєта). Кажу вам що думаю. Я дійсно не в силі оцінити як слід приємності вашого товариства! Вмієте говорити так дуже приємно, так дотепно, а головно одно подобається в вас, ця отвертість, ця строга справедливість, яка стру-

ями бє з вас. Я заложився би, що головною вашою прикметою є щирість.

Рілєт (скромно, але певно): Мушу притакнути.

Буленгрен: Знаменито! Можете це зараз доказати. Дайте мені слово чести, що відповідати-мете на мої питання без здогадів і без обиняків.

Рілєт: Дуже радо! (Подає йому руку, Буленгрен скопив її і потрясає нею).

Буленгрен: Добре! Отже скажіть мені з рукою на серці: чи думаете, що від початку світа бачив хто таке лице, в котрому відбивалося би стільки підлоти, мерзенності, безчестя, як в лиці моєї жінки?

Рілєт (встає): Знова зачинається.

Буленгрен (змушує його сідати): Ах, отже ви признаєте це.

Рілєт: Даруйте...

Буленгрен: Та коби то лише її лице, то ще нішо. Багато гірше, мій любий, є безграниця мерзенності і безпримірна підлість її душі. Бачите, дам лише маленький примір з багатьох. Прецінь спимо разом, правда?

Рілєт (неспокійно): Алеж до чорта...

Буленгрен: Хай це громи тріснутъ!, дайтеж мені насамперед сказати, потім ви скажете свій погляд. Отже, спимо прецінь разом. Я лежу з краю, а вона посередині ліжка; це сердить її. Добре. Що, думаете, ро-

бить вона? Цілісеньку ніч копає мене в ноги, ось так! (Копає Рілєта в голінь).

Рілєт (виє): Ав!

Буленгрен: Ну, і не є це бестія?!... Або тягне мене за волося — так!

Рілєт (виє): Ав!

Буленгрен: Правда, болить? Та ще буде ліпше. Часом рано нібито простягає руки й бє мене по лиці — так. Бачите, ось так робить вона це. (Голосно позіхає, наслідує чоловіка, що пробудився і простягає руки, вдаряє Рілєта сильно в лицез). Чи гадаєте, що це приємно?

Рілєт: Ні, ні, але тепер уже маю досить! Я не на те прийшов на світ, щоби дати кривдити себе, а коли ще колинебудь переступлю цей поріг... (В цій хвилі входить пані Б. наче буря, зі склянкою вина у руці).

ПЯТА ЯВА.

Пані Б. (до Рілєта): Пийте!

Рілєт (зривається): Що це знову?

Пані Б.: Пийте!

Буленгрен: Що, ти ще жиєш?

Пані Б.: А ти мовчи! Алеж пийте, пане Рілєт! Кажу, що в смаку пізнаєте корок.

Буленгрен: Ти підла, ти, не пійдеш до раю! (Відходить).

ШЕСТА ЯВА.

Рілєт, пані Буленгренова.

Пані Б.: Ну, дякую, і то життя!

Рілєт (до себе): Щож це за люди!

Пані Б.: Будете нарешті пити, о ви?!

Рілєт: Цілком поважно: я не цікавий і
радше не буду пити.

Пані Б. (здивовано): Вонаж не брудна,
це моя склянка.

Рілєт: Цього я не кажу, але мушу вже
відійти.

Пані Б.: Так без нічого, зараз таки?

Рілєт: Зараз. Де властиво мій капелюх?
(Знакладає капелюх, потім кланяється до
самої землі). Пані добродійка!

Пані Б.: Слухайте, пане Рілєт, чи може-
те зробити мені одну прислугу.

Рілєт: Дуже радо.

Пані Б.: Добре, то викрадіть мене.

Рілєт: Що прошу?

Пані Б.: Кажу: „викрадіть мене”.

Рілєт (наче ражений громом): Цього ще
бракувало, мій Боже! Ви хочете, щоби я
втікав з вами!

Пані Б.: Прошу вас!

Рілєт: Не можу.

Пані Б.: Чому саме не можете?

Рілєт: Маю довголітні взаємини, а це
спричинило би сплетні.

Пані Б.: Отже ви не хочете?

Рілєт: Жалую, дуже, але так.

Рілєт: Жалую дуже, але так. Але прошу вас, будьте нарешті розумною.

Пані Б.: Отже не хочете!

Рілєт: Алеж кажу вам, що...

Пані Б.: Ну добре. Та я хотіла би на однозвернути вашу увагу: „Ви будете причиною великих нещасть”.

Рілєт: Я? (Схоплюється руками за голову).

Пані Б.: Ви! Ви надармо підносите ваші ручиска до неба! Вважайте добре: „Заки з пороссятка виросте підсвинок, буде тут труп. Кров, що проллеться з вашої вини, хай не спаде на вашу голову”.

Рілєт (руками скрився за чоло): Алеж з цього можна збожеволіти! Що я вам злого зробив? Тепер це все виглядає мені на занадто велику глупоту!

Пані Б.: Ах! Доти збан воду носить, доки вухо не урветься. Від десять літ бажаю як найліпше, та годі щоби воно тягнулося так ціле життя. Зрозумійте чайже, що маю вже всого доволі.

Рілєт (як не свій): Певно; алеж мене це нішо не обходить.

Пані Б.: Вірю вам. Що вам на цьому залежало би! Виж не платите за побиті горшки, і ось таксамо відказуєтесь і говорити про це, як кождий інший, що ховається за своє самолюбство. Цеж дуже вигідно! Та ви мабуть говорили би зовсім інакше, коли-б вас зі звязаними руками і ногами видано на поталу злющій бестії,

яка обходилася би з вами як зі шматою,
била би вас наче килим. Бо він мене бє!
Не вірите?

Рілєт (обережно починає відступати):
Алеж так! так! так!

Пані Б. (ступає за ним помало): Кажу
вам, він доводить мене до розпуки не ли-
ше цим, що бє мене попід ребра, що мало
зі шкіри не вискочу, але що ще страшній-
ше, щипає мене також, поки не скрикну —
підлій! — і (щипає Рілєта, цей боронить-
ся) принайменше не так: це ще ніщо не
було би, ні, а ось так, між вказуючим і дру-
гою половиною великого пальця! (За по-
ясненнем, слідує примір, так що Рілєт скри-
кає з болю начеб йому хто стиснув рамя
між шробою). Бачите, це чується.

Рілєт: Ax! ex! ух! ав! (В цій хвилі вхо-
дить Буленгрен, з тарілкою росолу).

СЕМА ЯВА.

Рілєт і Буленгрен.

Буленгрен (до Рілєта): Покушайте!

Рілєт (зривається): Алеж щож це знову?

Буленгрен: Це отруя на щурі. Покушай-
те, алеж покушайте, до чертa! З цього ді-
станете корчів жолудкових.

Рілєт: Вірю вам на слово.

Пані Б. (до чоловіка): Негіднику! Я та-
кож не дам обріхувати себе! (До Рілєта):
Пийте!

Рілєт (загрожений фляшкою вина): Ні!

Буленгрен: Покушайте!

Рілєт (загрожений тарілкою росолу):
Ні! ні!

Пані Б.: Вірте мені, вино затроєне.

Буленгрен: Присягаю вам, це отруя! (Обоє схопили Рілєта і обое конче хочуть бути в праві, намагаються влити йому в уста вино зглядно росіл; Рілєт заціпив зуби й борониться).

Пані Б.: Алеж бо то дурний чоловік!

Буленгрен: Ця впертість дійсно чудна!
Кажуж вам, дістанете жолудкові корчі.

Пані Б. (до чоловіка): Скажи нарешті:
коли вже раз перестанеш заливати пана
Рілєта? Він жеж не гуска!

Буленгрен: А ти? Ти гадаєш, що він
губка?

Пані Б.: Ти голтіпако!

Буленгрен: Ти Ксантийо!

Пані Б.: Сварливче!

Булінгрен: Ти язво! На! (З усієї сили замахнувся рукою й виливає цілий таріль в сторону жінки).

Рілєт (котрому все попалося): Ах!

Буленгрен (оправдується): Даруйте, це не хотячи.

Пані Б. (з люті як не своя): Мерзеннику,
підлій драбе, ось тобі!

Рілєт (мокрий від вина): Ах!

Пані Б.: Даруйте, я не зробила цього нарочно. Зрештою, зробім уже раз кінець.
(Витягає з кишени револьвер). Ти саме цього хотів.

Буленгрен (смертельно переляканий):
Ратуйте! Ратуйте! (Ховається за Рілета).

Пані Б.: Мусиш згинути!

Рілет (до Буленгrena, котрий послугується ним наче параваном): Ах ні, так ні, пустіть мене, жарт жартом!

Буленгрен (дуже переляканий): Ради Бога, не рухайтесь!

Пані Б. (ціляє): Уступіться, пане Рілет!

Буленгрен: Ні, ні!

Пані Б.: Уступіться, стріляю!

(Буленгрен, Пані Б.: і Рілет, рівночасно говорять).

Буленгрен: Не рухайтесь, інакше я пропав! Я знаю її, вона на все здатна. Заслоніть мене, пане Рілет! Вона напосілася на мое життя, ця холерниця! Ратуйте! Ратуйте!

Пані Б.: А! отже так! Отже ви не хочете уступитися. Тим гірше для вас, коли це коштувати-ме ковнірець. Мусить бути цьому кінець, мірка перебралася! Вважайте, бо куля!

Рілет: Пане Буленгрен, змилосердіться! Пані Буленгрен, присягаюся вам, я не хочу ще вмирати. Милій Боже, що це за нещасна думка була, провести тут вечір!

Буленгрен (нечайно): А! впала мені щаслива думка! (Гасить лямпу). Ну тепер ціляй в мене, коли можеш.

(Сцена потонула в повній темряві, таксамо саля, а з глибини доходять слідуючі виклики):

Голос Буленгrena: Ах, хочеш мене вбити?... Ось тобі!

Голос Рілєта: А-в!

Голос пані Б.: А тепер я... на маєш!

Голос Рілєта: А-в! (Нічна метушня. Чути виклики, як:) Огидо! Отрує! Голото! Злодій! (Відголос нових чотирох полічників, які один за одним дістаються Рілєто-ви не безперестороги; потім):

Голос пані Б.: А тепер стріляю! (Роздається револьверовий вистріл).

Голос Рілєта: Мене пострілено в живіт!

Голос Буленгrena: Ти стрілила — я зібю зеркало!

Голос пані Б.: А ти розбив зеркало — добре, я разторочу годинник!

Голос Буленгrena: А! Ти разторочила годинник, гарно, я все разторочу! (Чути гуркіт перевертаної обстанови).

Голос пані Б.: А! ти нищиш усе, добре, я підпалю мешканнє. (Тупіт, страшні крики).

Голос Рілєта: Боже милосердний, алеж уважайте, топчете мені по лиці!

Голос Буленгrena: Злодійська дочки!

Голос пані Б.: Злочинець!

(Рілєт стогне і зітхає з болю. Нараз крізь відчинені двері з глибини владає червона луна. Сцена освічена кріавовою загравою).

Рілєт (на пів божевільний): Горить! Горить! Ратуйте! (Кидається в глибину, але в цю саму хвилину, коли він хоче втікати,

вбігає на поміч Феліція з ведром води в руках).

Феліція: Огоны! Отже! отже! (Ціле ведро виливає куди попало перед себе).

Рілет (весь мокрий, відскакує і паде на стіл, що прикритий килимом, щоби не пізнати, що поломаний — стіл заломлюється. Рілет зникає серед румовища). Чудовий вечір!

(Ява кінчиться оголомшуючим вереском, наче в домі божевільних, зі двору чути як чвалом надіздять сикавки, що викликає все той сам понурый галас, але нараз являється):

Буленгрен (на порозі кімнати відбивається чорно в бенгалському освітленню): Не відходіть іще, пане Рілет, мусите випити зі мною скланку вина.

(ЗАВІСА).

ЖОРЖ КУРТЛІН.

В домашнім затишю

— або —

Примірне подружжа

Сміховинка в 1-ій дії.

Переклав **Михайло Ценевенко.**

З друкарні „Свободи”, 83 Grand Street,
Jersey City, N. J.
diasporiana.org.ua

ЖОРЖ КУРТЛІН.

В домашнім затишю

— або —

Примірне подружжа

Сміховинка в 1-ій дії.

Переклав **Михайло Ценевенко.**

Ціна 20 центів.

З друкарні „Свобода”, 83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ОСОБИ:

Пан Рілєт

Буленгрен

Іого жінка

Феліція, покоївка Буленгренів

Діється в Парижі. — Час теперішній.

СЦЕНЕРІЯ: Міщанська умебльована хата.

ПЕРША ЯВА.

Рілєт і Феліція.

Рілєт (впроваджений Феліцією): Ці панство Буленгрени, що я їх недавно стрінув у панства Діклю, мабуть, чудові люди. Просили заходити деколи до них на скляночку чаю. І мені здається, що в їх товаристві почуватися-му знаменито.

Феліція: Добродій будуть такі добрі сісти на хвилиночку... повідомлю моїх панів, що ви прийшли.

Рілєт: Дякую дуже. Але...

Феліція: Прошу?

Рілєт: Як називаєшся гаркенька дитинко?

Феліція: Називаюся Феліція. А ви, пане? О, я не питаюся з цікавости, хочу лише знати, кого маю заповісти.

Рілєт: А правда! Називаюся Рілєт.

Феліція (весело): Рілєт?*)

Рілєт: Рілєт! Може вам не подобається мое назвище?

*) Рілєт — стільки що рибка, сардинка.

Феліція: Е, щось! Я вже гірші звідомляла. Так прим., мали ми сусіда, що звався Ратиця.

Рілєт: Так? Отже прошу повідоміть пана і паню Буленґрен про мій прихід.

Феліція: В цю мить! (Хоче відійти).

Рілєт: Ні, заждіть іще хвилиночку. Хочу щось вас спитатися. (Бере її за підборідок). Правда, ви не лише гарна дівчина?

Феліція (смерненько): Ах...

Рілєт: Ви також дуже розумна.

Феліція: Ах...

Рілєт: Здається мені, я і про себе можу сказати, що я не дурень.

Феліція: Ах... Даруйте, але я думала про що інше.

Рілєт: Гадаю, ми обое порозуміємося. Чи ви вже довго тут на службі.

Феліція: Небаром буде два роки.

Рілєт: Знаменито! Ви якраз ця жінка, якої мені треба.

Феліція: Хочете оженитися зі мною?

Рілєт: Не вдавайте такої дурної. Не в тому річ.

Феліція: Прошу не гніватися. Чоловік може помилитися.

Рілєт: Феліціє, слухайте добре, а передусім відповідайте мені на питання як яlossenя. Коли скажете неправду, мій мізильний палець зрадить мені це. Колиж будете отверті, дістанете сорок су.

Феліція: Це за багато!

Рілєт: Не шкодить. Дам їх вам.

Феліція: Отже прошу питати!

Рілєт: Отже, так зовсім між нами: чи пан і пані Буленгрен милі люде?

Феліція: Мені так здається — ще й які!

Рілєт: І я був би заложився! Тай прості собі люде, правда?

Феліція: Простійшими вже годі бути.

Рілєт: І певно трохи обмежені?

Феліція: Трохи за багато.

Рілєт: Чудово! І правда: дуже добре подружжа?

Феліція: Добре? Ну-ну, ще й яке! Деколи то й мені аж неприємно. Я ніколи ще не чула суперечки! Пан і пані Буленгрен усе одної думки пара горличок.

Рілєт: Ну і гарно. Признаюся, що мое прочуття знову не обмануло мене. Почуватися-му тут дуже добре. Ось тобі два франки, моя кіточко.

Феліція: А чи позволять вам на це ваші обставини?

Рілєт: О, самособою.

Феліція: Коли так, то гарненько дякую.

Рілєт (дуже панським тоном): Дурниця. Ніколи не жалував я менше грошей. Вітай-же мені спокійний, тихий куточку, мирне пристановище! Відтепер могти-му відвідувати тебе тричі на тиждень, щоби посидіти при огнищі, яке мене ніщо не буде коштувати. На приемній балачці ходити-муть мені вечори — вечори уприємні скланочкою чаю, що також ніщо не буде коштувати мене, хіба стільки труду

що піднести його до уст. Ах, що за вигляди, давно мріяна мрія! Що за гарна будучина осміхається бідному самітному парібкові, який вже чує, що наближається старість, болючо відчуває, що прийшла хвиля відречення. Що може бути кращого, як перебувати у гостинній хаті других. (Тимчасом Феліція робить долонею фризієрський рух по лиці, а ніс держить між великим і вказуючим пальцем. Рілєт обертається до неї, вона зараз же перериває цю міміку). Бачиш, моя люба дитинко, чим чоловік старший, тим більше пізнає суєту життя. Що це таке роскіш життя? Пустий звук. Що приязнь? Мана. Ви скажете, що каварняне життя для старого парубка має неодну принаду — але скільких неприємностей приносить воно зі собою. На довше то і воно одноманітнє, потім приходять літа, коли...

Феліція: Ох!

Рілєт: Що такого?

Феліція: Я забула замкнути водопровід.

Рілєт: Гусонько, буде там гарно.

Феліція: А тепер мерцій туди і заваром сповіщу про ваш прихід. (Відходить).

ДРУГА ЯВА.

Рілєт сам.

Рілєт: Памяти в неї немає, але розум! Ця дитина подобається мені вельми, зрештою і мешкання також. (Розглядається). По міщанськи уладжене, але вигідне. Вікна і двері

рі замикаються автоматично... Комин дує, наче труба... (Згинається до комина й паде на фотель). Рілете, коханий хлопче, ти, здається, найшов потрібних тобі інвалідів. Тут почуватимешся наче в шампанській купелі. Гратуюю. (Наслухує). Мабуть пан і пані Буленгрен.

ТРЕТЬЯ ЯВА.

Рілєт і Буленгрени.

Рілєт: Пане Буленгрен, ласкова пані, найнизший слуга!

Буленгрен: О, добрий день, пане Рілєт!

Пані Б.: Дуже гарно, що ви заглянули до нас.

Буленгрен: Приходите в саму пору.

Рілєт: Ах!

Пані Б.: Приходите, наче на заклик!

Рілєт: Я дуже радий.

Пані Б.: Скажіть мені, пане Рілєт...

Рілєт: Ласкова пані...

Буленгрен (тягне його до себе за ліве рамя): Даруйте, я перший.

Пані Б. (тягне його за праве рамя): Ні, я!

Буленгрен: Ні!

Пані Б.: Не слухайте його, пане Рілєт, мій муж говорить дурниці.

Буленгрен: Лише дурниці?

Пані Б.: Так, лише дурниці!

Буленгрен: Ти зараз видивишся, ти! Дам тобі кілька порядних позаушників, навчу тебе чесності. Що за людина!

Пані Б.: Підлий!

Буленгрен: Що ти сказала?

Пані Б.: „Підлий” сказала я.

Буленгрен: То нечуване! Тай ще до цього робиш прикости добродієві. Чи пустиш його в цюж мить!

Пані Б.: Радше ти пусти його.

Буленгрен: Ні, ти!

Пані Б.: Ні!

Рілєт (його шарпають на всі боки): Ох!

Пані Б.: Чуєш, він уже жаліється!

Рілєт: Прошу дарувати, але я бачу, що ви зайняті, тож не хочу наприкрюватися.

Буленгрен: Ні, зовсім ні.

Пані Б.: Ні трішки.

Буленгрен: Противно.

Рілєт: Та мені таки здається, що хвиля...

Буленгрен: Зовсім противно, кажу вам.
(Підсуває йому крісло). Прошу, сідайте.

Пані Б. (робить тесаме): Ось так, сідайте.

Рілєт: Спасибі.

Буленгрен: Ні, там ні; Тут!

Рілєт: Щиро дякую.

Пані Б.: Ні, на тамто крісло ні; на отсе!

Буленгрен: Ні!

Пані Б.: Так!

Буленгрен: Ні!

Пані Б.: Так!

Буленгрен Чи це ще довго тривати-ме?
Оставиш вкінці пана Рілєта в спокою?!

Рілєт: Дійсно, пані Руленгрен, я в розпуші...

Пані Б.: А то чому?!

Буленгрен: Ти тут нічого не маєш до говорення.

Буленгрен і пані Б. (рівночасно): Сідайте!

Пані Б. (якій вдалося підсунути Рілєтowi крісло під нього): Ось!

Буленгрен (кадається до нього): На це ні, кажу вам. (Одним скорим рухом забирає крісло, яке його жінка поклада була за Рілєтом. Рілєт хотів саме сісти на нього — паде на взнак).

Пані Б. (з тріумфом): Бачиш, це твоя робота! (Цілу слідучу яву повторює пані Б. вперто, преспокійно і холоднокровно): Дурень! Дурень!

Буленгрен (обурений): Це тільки твоя вина! Твоя і тільки твоя! Чому ти завзялася присилувати його сісти на крісло, яке йому було противне? Було би тобі тепер приємно, колиб він так собі голову розбив? Дурень? Хіба ти! Що за страшна жінка! Мілій Боже, чому саме мені мусіла вона перебігти дорогу! (До Рілєта): Сподіюся, ви не потовклися?

Рілєт (потирається мелянхолійно по штанах): От, так трошки, що не оплатиться й згадувати.

Буленгрен: Дуже мене тішить. Сідайте біля ватри.

Рілєт (на боці): Ні, я не повинен був приходити.

Пані Б. (запопадливо): Візьміть може отсю подушку під ноги?

Рілєт: Дякую дуже, ви за ласкаві.

Буленгрен (його зачинає лютити вже услужливість жінки — підсуває другу подушку під першу): Возьміть радше ще й отсю.

Рілєт: Дуже вдячний!

Пані Б.: Ще й отсю! (Підсуває третю подушку під дві попередні).

Рілєт: Даруйте...

Буленгрен (несе ще одну подушку): І ще отсю!

Рілєт: Hi!

Пані Б.: Тай ще цей стільчик.

Рілєт (коліна сягають йому до очей): Майте милосерде!

Буленгрен: А! оставиць ти нас в спокою з твоїм стільчиком! (Як не свій копає ногою в купу подушок, накопичену під ногами Рілєта. Подушки падуть, за ними паде крісло, а з ним і Рілєт). Нудиш пана Рілєта!

Рілєт (ноги і руки в воздухі): Цього не видержу!

Пані Б.: Приводиш його до розпуки.

Буленгрен (дуже гостро): Досить! тепер мовчи!

Пані Б.: Мовчати-му, коли мені схочеться!

Буленгрен: Коли тобі схочеться?

Пані Б.: Так, коли мені схочеться!

Буленгрен: ...Боже!

Пані Б.: А тепер, як бачиш, мені не хочеться.

Буленгрен: Цього вже занадто, ти підла!

Пані Б.: Ти цапе!

Буленгрен: Шумовино!

Пані Б.: Злодію!

Буленгрен: І це життя?!

Пані Б.: Ти можеш жалуватися?! (До Рілєта): Лінтяй найгіршого сорта, навіть пальцем не ворухне, пропиває мої гроші, марнує ощадності моого бідного старенького батька!

Буленгрен (з радості, як не свій): А, твій гарненький батечко! (До Рілєта): Десять літ сидів в домі поправи за фальшування векслів!

Бані Б.: Всетаки не наложили йому кафана безпеченоства за підлюдження і підбурювання гірників, як матері одного ідіота!

Буленгрен: Чуєте її!

Рілєт: Чи завважали ви, як на дворі дивно позимніло від чотирнацяти днів?

Буленгрен (до жінки): Не змушуй мене, щоби я виявив з якого багна витягнув тебе.

Пані Б.: Витягнув? Цього вже занадто. Я дійсно рада би почути, хто кого „витягнув”!

Буленгрен: Ернестино!

Пані Б. (грізно): Мовчи, або розкажу все!

Буленгрен (як не свій): Ах! ах! ах!

Рілєт (рад би дуже помогти): Добродійка кажуть правду; успокійтесь.

Буленгрен (зривається): Правду?

Рілєт (мило й з осміхом): Певно!

Буленгрен: Правду?!

Рілєт: Алеж...

Буленгрен: Правду! Ах!.. Мій любий пане Рілєт, отже ви вперлися, щоби я вас викинув за двері.

Рілєт: Противно! Я прошу вас навіть, щоби ви щось подібного не робили.

Буленгрен: Мушу сконстатувати це зовсім виразно: За весь час чув я дурниці не одного дурня, але ви перевисшаєте все що я досі чув. Хай згину тут на місці, коли я вже чув коли подібні дурниці.

Рілєт: Даруйте...

Буленгрен: Правду!

Рілєт: Позвольте мені...

Буленгрен: Правду!

Рілєт: Алеж вислухайте мене...

Буленгрен (наче божевільний): Палицю, палицю принесіть мені! Хай вигаратаю цього Рілєта, бо і моя терпеливість має граници! Цього вже трохи за багато! Така підла! Ця злодійська дочка, що хоче обікрасти мене до останнього цента та ще за дурня мати мене, що приводить мене до божевілля, ця людина говорить правду! Підла пе мою кров, єсть мої лехки, мій мозок, мої уста, мої внутренності, мої ноги,

мою утробу — ця людоїдка говорить правду!

Рілєт: Прошу вас...

Пані Б.: Не зважайте на нього, він божевільний!

Буленгрен: Правду! Кажете, що вона говорить правду, белендичете не роздумавши, як старий баран! Так, так і ви!

Рілєт (досить сухо): За ласково!

Буленгрен: Але колиби ви були на моюму місці, то ви змінили би свій погляд. Так, хотів би я бачити, як би то вас приводив хто до розпуки від 1. січня аж до Маланки.

Рілєт: Прошу вас, успокійтесь!

Буленгрен (запановує над собою): Я як не свій і вже не знаю, що говорю.

Пані Б.: Він якраз відповідний для кафана безпеченства.

Буленгрен: Відповідний для кафана безпеченства — ти підла! Ти чираку моого життя! (Вхопив Рілєта за гузик й шарпає його). Алеж любий друже, навіть страву затроює вона мені трійкою на щурі, щоби набавити мене жалудкових корчів. (Гузик відривається).

Пані Б.: Що за брехун! (Вхопила Рілєта за другий гузик, цей відривається як і перший). Він, він впихає корок у фляшку, щоби вино зробити неможливим до пиття.

Буленгрен: Брехунко!

Пані Б.: Я брешу — зараз побачимо. (Відходить).

ЧЕТВЕРТА ЯВА.

Буленгрен і Рілєт.

Буленгрен: Слава Богу, що вже забралася! О, щоби я лише тебе більше не бачив, ані щоби не чув нічого про тебе!

Рілєт (на боці): Що це за люди! Пора мені зіратися відсіля!

Буленгрен (підходить до нього): Пане Рілєт!

Рілєт: Прошу дуже!

Буленгрен: Мушу оправдатися перед вами: перед хвилею в пожалування гідній люті, не обійшовся я з вами як слід.

Рілєт (вдає здивованого): Колиж це? Коли?

Буленгрен: Щойно тепер, ось тут.

Рілєт: Не знаю, що ви думаете. Противно, ви були незвичайно ввічливі і я глибоко зворушений цим, як ви гарно приняли мене. — Бувайте здорові.

Буленгрен: Що? так скоро?

Рілєт. На жаль. Мушу йти в дуже важній справі, мушу попращатися з вами.

Буленгрен: Жартуєте.

Рілєт: Зовсім ні.

Буленгрен: Ну, але випете бодай щось трошка...

Рілєт: О, ні.

Буленгрен: Так, так, не розійдемося, без скляночки вина на знак доброї приязни. (Рух Рілета). Не будьте такі невмолимі, обиджаєте мене. (Дзвонить). Инакше мушу

вірити, що щось чуєте до мене. (До Феліції, що саме ввійшла). Принесіть фляшку секту.

Феліція: Добре, прошу пана. (Відходить).

Рілєт (готов уступити): Ну, добре.

Буленгрес (врадуваний): Ах!

Рілєт: Приймаю запрошення, щоби вас не обидити. Але прошу, не мішайте мене в ваші спори. Вони мене не цікавлять і приводять мене в дуже прикре положення, не згадую вже моїх гузиків, які також терплять на цьому, і членів моого тіла, які також зле виходять на цьому.

Буленгрен: Гаразд.

Рілєт (подає йому руку): Згода!

Буленгрен (прибиває): Згода!

Рілєт: Коли так, то сідаймо. (Кожен бере крісло; сідають біля себе й дивляться один на одного хвилину й осміхаються, вкінці):

Буленгрен (мило): Мій любий пане Рілєт, мені здається, що ми будемо ще нерозлучними приятелями.

Рілєт: Це зовсім моя думка!

Буленгрен: Ви мені дуже сподобалися. (Дискретний рух Рілєта). Кажу вам що думаю. Я дійсно не в силі оцінити як слід приємності вашого товариства! Вмієте говорити так дуже приємно, так дотепно, а головно одно подобається в вас, ця отвертість, ця строга справедливість, яка стру-

ями бє з вас. Я заложився би, що головною вашою прикметою є щирість.

Рілєт (скромно, але певно): Мушу притакнути.

Буленгрен: Знаменито! Можете це зараз доказати. Дайте мені слово чести, що відповідати-мете на мої питання без здогадів і без обиняків.

Рілєт: Дуже радо! (Подає йому руку, Буленгрен скопив її і потрясає нею).

Буленгрен: Добре! Отже скажіть мені з рукою на серці: чи думаете, що від початку світа бачив хто таке лице, в котрому відбивалося би стільки підлоти, мерзенності, безчестя, як в лиці моєї жінки?

Рілєт (встає): Знова зачинається.

Буленгрен (змушує його сідати): Ах, отже ви признаєте це.

Рілєт: Даруйте...

Буленгрен: Та коби то лише її лице, то ще нішо. Багато гірше, мій любий, є безграниця мерзенності і безпримірна підлість її душі. Бачите, дам лише маленький примір з багатьох. Прецінь спимо разом, правда?

Рілєт (неспокійно): Алеж до чорта...

Буленгрен: Хай це громи тріснутъ!, дайтеж мені насамперед сказати, потім ви скажете свій погляд. Отже, спимо прецінь разом. Я лежу з краю, а вона посередині ліжка; це сердить її. Добре. Що, думаете, ро-

бить вона? Цілісеньку ніч копає мене в ноги, ось так! (Копає Рілєта в голінь).

Рілєт (виє): Ав!

Буленгрен: Ну, і не є це бестія?!... Або тягне мене за волося — так!

Рілєт (виє): Ав!

Буленгрен: Правда, болить? Та ще буде ліпше. Часом рано нібито простягає руки й бє мене по лиці — так. Бачите, ось так робить вона це. (Голосно позіхає, наслідує чоловіка, що пробудився і простягає руки, вдаряє Рілєта сильно в лицез). Чи гадаєте, що це приємно?

Рілєт: Ні, ні, але тепер уже маю досить! Я не на те прийшов на світ, щоби дати кривдити себе, а коли ще колинебудь переступлю цей поріг... (В цій хвилі входить пані Б. наче буря, зі склянкою вина у руці).

ПЯТА ЯВА.

Пані Б. (до Рілєта): Пийте!

Рілєт (зривається): Що це знову?

Пані Б.: Пийте!

Буленгрен: Що, ти ще жиєш?

Пані Б.: А ти мовчи! Алеж пийте, пане Рілєт! Кажу, що в смаку пізнаєте корок.

Буленгрен: Ти підла, ти, не пійдеш до раю! (Відходить).

ШЕСТА ЯВА.

Рілєт, пані Буленгренова.

Пані Б.: Ну, дякую, і то життя!

Рілєт (до себе): Щож це за люди!

Пані Б.: Будете нарешті пити, о ви?!

Рілєт: Цілком поважно: я не цікавий і
радше не буду пити.

Пані Б. (здивовано): Вонаж не брудна,
це моя склянка.

Рілєт: Цього я не кажу, але мушу вже
відійти.

Пані Б.: Так без нічого, зараз таки?

Рілєт: Зараз. Де властиво мій капелюх?
(Знакладає капелюх, потім кланяється до
самої землі). Пані добродійка!

Пані Б.: Слухайте, пане Рілєт, чи може-
те зробити мені одну прислугу.

Рілєт: Дуже радо.

Пані Б.: Добре, то викрадіть мене.

Рілєт: Що прошу?

Пані Б.: Кажу: „викрадіть мене”.

Рілєт (наче ражений громом): Цього ще
бракувало, мій Боже! Ви хочете, щоби я
втікав з вами!

Пані Б.: Прошу вас!

Рілєт: Не можу.

Пані Б.: Чому саме не можете?

Рілєт: Маю довголітні взаємини, а це
спричинило би сплетні.

Пані Б.: Отже ви не хочете?

Рілєт: Жалую, дуже, але так.

Рілєт: Жалую дуже, але так. Але прошу вас, будьте нарешті розумною.

Пані Б.: Отже не хочете!

Рілєт: Алеж кажу вам, що...

Пані Б.: Ну добре. Та я хотіла би на однозвернути вашу увагу: „Ви будете причиною великих нещасть”.

Рілєт: Я? (Схоплюється руками за голову).

Пані Б.: Ви! Ви надармо підносите ваші ручиска до неба! Вважайте добре: „Заки з пороссятка виросте підсвинок, буде тут труп. Кров, що проллеться з вашої вини, хай не спаде на вашу голову”.

Рілєт (руками скрився за чоло): Алеж з цього можна збожеволіти! Що я вам злого зробив? Тепер це все виглядає мені на занадто велику глупоту!

Пані Б.: Ах! Доти збан воду носить, доки вухо не урветься. Від десять літ бажаю як найліпше, та годі щоби воно тягнулося так ціле життя. Зрозумійте чайже, що маю вже всого доволі.

Рілєт (як не свій): Певно; алеж мене це нішо не обходить.

Пані Б.: Вірю вам. Що вам на цьому залежало би! Виж не платите за побиті горшки, і ось таксамо відказуєтесь і говорити про це, як кождий інший, що ховається за своє самолюбство. Цеж дуже вигідно! Та ви мабуть говорили би зовсім інакше, коли-б вас зі звязаними руками і ногами видано на поталу злющій бестії,

яка обходилася би з вами як зі шматою,
била би вас наче килим. Бо він мене бє!
Не вірите?

Рілєт (обережно починає відступати):
Алеж так! так! так!

Пані Б. (ступає за ним помало): Кажу
вам, він доводить мене до розпуки не ли-
ше цим, що бє мене попід ребра, що мало
зі шкіри не вискочу, але що ще страшній-
ше, щипає мене також, поки не скрикну —
підлій! — і (щипає Рілєта, цей боронить-
ся) принайменше не так: це ще ніщо не
було би, ні, а ось так, між вказуючим і дру-
гою половиною великого пальця! (За по-
ясненнем, слідує примір, так що Рілєт скри-
кає з болю начеб'йому хто стиснув рамя
між шробою). Бачите, це чується.

Рілєт: Ax! ex! ux! av! (В цій хвилі вхо-
дить Буленгрен, з тарілкою росолу).

СЕМА ЯВА.

Рілєт і Буленгрен.

Буленгрен (до Рілєта): Покушайте!

Рілєт (зривається): Алеж щож це знову?

Буленгрен: Це отруя на щурі. Покушай-
те, алеж покушайте, до чорта! З цього ді-
станете корчів жолудкових.

Рілєт: Вірю вам на слово.

Пані Б. (до чоловіка): Негіднику! Я та-
кож не дам обріхувати себе! (До Рілєта):
Пийте!

Рілєт (загрожений фляшкою вина): Hі!

Буленгрен: Покушайте!

Рілєт (загрожений тарілкою росолу):

Ні! ні!

Пані Б.: Вірте мені, вино затроєне.

Буленгрен: Присягаю вам, це отруя! (Обоє схопили Рілєта і обое конче хочуть бути в праві, намагаються влити йому в уста вино зглядно росіл; Рілєт заціпив зуби й борониться).

Пані Б.: Алеж бо то дурний чоловік!

Буленгрен: Ця впертість дійсно чудна!
Кажуж вам, дістанете жолудкові корчі.

Пані Б. (до чоловіка): Скажи нарешті:
коли вже раз перестанеш заливати пана
Рілєта? Він жеж не гуска!

Буленгрен: А ти? Ти гадаєш, що він
губка?

Пані Б.: Ти голтіпако!

Буленгрен: Ти Ксантийо!

Пані Б.: Сварливче!

Булінгрен: Ти язво! На! (З усієї сили замахнувся рукою й виливає цілий таріль в сторону жінки).

Рілєт (котрому все попалося): Ах!

Буленгрен (оправдується): Даруйте, це не хотячи.

Пані Б. (з люті як не своя): Мерзеннику,
підлій драбе, ось тобі!

Рілєт (мокрий від вина): Ах!

Пані Б.: Даруйте, я не зробила цього нарочно. Зрештою, зробім уже раз кінець.
(Витягає з кишени револьвер). Ти саме цього хотів.

Буленгрен (смертельно переляканий):
Ратуйте! Ратуйте! (Ховається за Рілета).

Пані Б.: Мусиш згинути!

Рілет (до Буленгrena, котрий послугується ним наче параваном): Ах ні, так ні, пустіть мене, жарт жартом!

Буленгрен (дуже переляканий): Ради Бога, не рухайтесь!

Пані Б. (ціляє): Уступіться, пане Рілет!

Буленгрен: Ні, ні!

Пані Б.: Уступіться, стріляю!

(Буленгрен, Пані Б.: і Рілет, рівночасно говорять).

Буленгрен: Не рухайтесь, інакше я пропав! Я знаю її, вона на все здатна. Заслоніть мене, пане Рілет! Вона напосілася на мое життя, ця холерниця! Ратуйте! Ратуйте!

Пані Б.: А! отже так! Отже ви не хочете уступитися. Тим гірше для вас, коли це коштувати-ме ковнірець. Мусить бути цьому кінець, мірка перебралася! Вважайте, бо куля!

Рілет: Пане Буленгрен, змилосердіться! Пані Буленгрен, присягаюся вам, я не хочу ще вмирати. Милій Боже, що це за нещасна думка була, провести тут вечір!

Буленгрен (нечайно): А! впала мені щаслива думка! (Гасить лямпу). Ну тепер ціляй в мене, коли можеш.

(Сцена потонула в повній темряві, таксамо саля, а з глибини доходять слідуючі виклики):

Голос Буленгrena: Ах, хочеш мене вбити?... Ось тобі!

Голос Рілєта: А-в!

Голос пані Б.: А тепер я... на маєш!

Голос Рілєта: А-в! (Нічна метушня. Чути виклики, як:) Огидо! Отрує! Голото! Злодій! (Відголос нових чотирох полічників, які один за одним дістаються Рілєто-ви не безперестороги; потім):

Голос пані Б.: А тепер стріляю! (Роздається револьверовий вистріл).

Голос Рілєта: Мене пострілено в живіт!

Голос Буленгrena: Ти стрілила — я зібю зеркало!

Голос пані Б.: А ти розбив зеркало — добре, я разторочу годинник!

Голос Буленгrena: А! Ти разторочила годинник, гарно, я все разторочу! (Чути гуркіт перевертаної обстанови).

Голос пані Б.: А! ти нициш усе, добре, я підпалю мешканнє. (Тупіт, страшні крики).

Голос Рілєта: Боже милосердний, алеж уважайте, топчете мені по лиці!

Голос Буленгrena: Злодійська дочки!

Голос пані Б.: Злочинець!

(Рілєт стогне і зітхає з болю. Нараз крізь відчинені двері з глибини владає червона луна. Сцена освічена кріавовою загравою).

Рілєт (на пів божевільний): Горить! Горить! Ратуйте! (Кидається в глибину, але в цю саму хвилину, коли він хоче втікати,

вбігає на поміч Феліція з ведром води в руках).

Феліція: Огоны! Отже! отже! (Ціле ведро виливає куди попало перед себе).

Рілет (весь мокрий, відскакує і паде на стіл, що прикритий килимом, щоби не пізнати, що поломаний — стіл заломлюється. Рілет зникає серед румовища). Чудовий вечір!

(Ява кінчиться оголомшуючим вереском, наче в домі божевільних, зі двору чути як чвалом надіздять сикавки, що викликає все той сам понурый галас, але нараз являється):

Буленгрен (на порозі кімнати відбивається чорно в бенгалському освітленню): Не відходіть іще, пане Рілет, мусите випити зі мною скланку вина.

(ЗАВІСА).

